

ความยิ่งใหญ่ที่ไร้โกศศพ

ครึ่งหนึ่งอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ได้กล่าวถึง มหาตมะ คานธี ผู้วางชนม์ไว้ว่า "คนรุ่นหลังจะไม่เชื่อว่าครึ่งหนึ่งมีคนอย่างท่านเดินอยู่บนโลกนี้" คำกล่าวนี้ใช้ได้เป็นอย่างดีแน่นอนกับท่านอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

เช่นเดียวกับเป็นข้อพิสูจน์คำกล่าวที่ว่า ความตายของมนุษย์นั้นบางคนก็หนักแน่นดังขุนเขา บางคนกลับเบาบางดังขนนก ในปีนี้บุคคลผู้มีชื่อเสียงในบ้านเมืองหลายท่านถึงแก่อายุขัย ท่านเหล่านั้นล้วนแต่เคยมีอำนาจวาสนา บารมี บริวาร ทวีเกียรติ หรือประวัติชีวิตที่มิสับสน แต่ผมก็เชื่อว่าไม่มีความตายของใครเลยที่จะยังความเศร้าสลดให้กับคนไทยเท่าอาจารย์ป๋วย เช่นเดียวกับที่จะจดจำคุณงามความดีของท่าน

ที่น่ายกย่องก็คือ พล.ต.อ.สฤษดิ์ บุญมาศ และจอมพลถนอม กิตติขจร ยังได้แสดงความอาลัยอาจารย์ป๋วยโดยผ่านสื่อมวลชน ซึ่งผมเชื่อว่าการกระทำโดยน้ำใจสุภาพประนีประนอมเป็นมงคลประดับกายของท่านทั้งสองนี้ นอกเหนือจากจะชี้ให้เห็นว่าความดีของสามัญชนที่มีมือเปล่า ปราศจากอาวุธและอำนาจใดๆ สามารถเอาชนะได้ทุกอย่าง

โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีของจอมพลถนอมนั้น ครึ่งหนึ่งท่านเคยมีอำนาจสั่งพิพากว่านักการเมืองในยุคนี้แต่ท่านก็ยังให้เกียรติข้าราชการดีๆ มากกว่านักการเมืองในยุคนี้เสียอีก

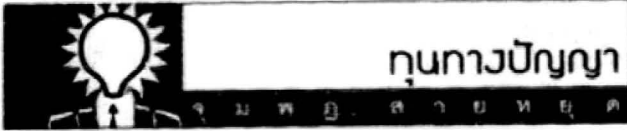
อย่างไรก็ตาม ด้วยความที่อาจารย์ป๋วย ท่านรักความเป็นครูเป็นอย่างมาก จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม แม้กระทั่งมรดกกรรมของท่านก็กำลังจะกลายเป็นบทเรียนที่ล้ำค่าได้เช่นกัน

สถานเอกอัครราชทูตไทย ประจำกรุงลอนดอน ที่ทรูทรา ล่าสุตก็ทรูทรามากยิ่งขึ้น เนื่องจากได้มีการบูรณะโดยเงินภาษีอากรของประชาชนด้วยเงินนับร้อยล้านบาท ไม่ทราบเลยว่าบุคคลสำคัญที่เคยประกอบคุณงามความดีให้กับประเทศชาติได้ถึงแก่นิจกรรมลง ส่งผลให้รัฐบาลไทยไม่ทราบเรื่องนั้นนานนับสิบปีแล้ว ซึ่งเราจะต้องทำให้ใจเราไม่ใช่ว่าจะประการอะไรของสถานทูตเลย

ถึงครอบครัวของอาจารย์ป๋วยไม่ประสงค์ให้ทราบเสียด้วยแล้ว จึงไม่ใช่เรื่องที่น่ายสุรินทร์ พิศสุวรรณ อดีตอาจารย์คณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ จะต้องไปไล่ใจแต่ประการใด

ผู้ประกาศข่าวอนิจกรรมของท่านต่อประชาชนจึงเป็นหน้าที่ของบรรณศาสตร์ ไม่ใช่ทำเนียบรัฐบาล ไม่ใช่ธนาคารแห่งประเทศไทย

ซึ่งผมแน่นอนว่าเป็นผลมาจากการที่ครอบครัวของอาจารย์ป๋วยที่ประสงค์ให้เป็นเช่นนั้นสะท้อนให้เห็นว่าไม่ต้องการที่จะให้มีการเกี่ยวข้องของหน่วยงานรัฐ หรือให้มีการแสดงเกียรติยศใดๆทั้งสิ้น การปลงศพของท่าน

2519 คุณหญิงสุพัตราก็เป็นหนึ่งในผู้ที่ได้มีโอกาสพบปะกับอาจารย์ป๋วยและครอบครัวอยู่เสมอ ผมจึงเชื่อว่าคุณหญิงจะเข้าใจถึงที่ครอบครัวอาจารย์

เรียนง่ายยิ่งกว่าชาวบ้านเสียอีก และห่างไกลจากความสมเกียรติในแบบเจ้าขุนมูลนาย แต่การที่ธรรมศาสตร์ได้รับมอบหมายหน้าที่นี้จึงไม่ใช่เพราะท่านเป็นคนของธรรมศาสตร์หรือธรรมศาสตร์เป็นของอาจารย์ป๋วย แต่น่าจะเกิดจากการที่ท่านเห็นว่าการที่ธรรมศาสตร์จะเป็นสิ่งที่จะเชื่อมโยงความผูกพันระหว่างท่านกับประชาชนทั่วไป ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ท่านได้ทำตั้งแต่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในธรรมศาสตร์แล้ว

แม้ในยามที่ท่านจากเมืองไทยไป แต่ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาบุคคลหลายสาขาอาชีพจากหลายสถาบันก็ใช้สถานที่ของธรรมศาสตร์จัดงานเวทีทางจิตสำนึกถึงคุณความดีของท่านอย่างสม่ำเสมอ มากกว่าหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่เคยได้รับคุณูปการจากท่าน เกียรติยศนี้จึงไม่ใช่สำหรับธรรมศาสตร์เท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่อาจารย์ป๋วยและครอบครัวได้ให้กับสามัญชนทั่วไป โดยใช้ธรรมศาสตร์เป็นสถานที่และสื่อกลาง

บริบทธรรมในชื่อนี้เลยชวน หลีกภัย และพรรคประชาธิปัตย์จะขบคิดออกหรือไม่ **ผมหวังว่าคุณชวน จะคิดออกเพราะลูกศิษย์ลูกหาของอาจารย์ป๋วย ในพรรคประชาธิปัตย์ก็มีหลายท่าน นับตั้งแต่คุณหญิงสุพัตรา มาคิตติ์ หรือนายไฉวรรณศรี ผู้ที่ชอบอ้างอาจารย์ป๋วยเสมอเวลาแสดงภูมิ**

ป๋วยได้ดำเนินการและยอมรับตามนั้น แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับว่าคุณหญิงจะคิดอย่างไรคนที่เป็นคนศิษย์อาจารย์ป๋วยหรือท่านจะคิดอย่างไรคนที่เป็นศิษย์ของพรรคประชาธิปัตย์

ส่วนคุณไฉวรรณศรีนั้นนับว่าน่าผิดหวังคำให้สัมภาษณ์ของท่าน แม้สื่อมวลชนพยายามชี้ให้เห็นว่าท่านเสนอให้สร้างอนุสาวรีย์ (ซึ่งเป็นสูตรสำเร็จของการทำข่าวของสื่อมวลชนไทยที่คิดประเด็นได้แต่เพียงว่า วิธีจะตอบแทนคุณงามความดีของคนนั้นอยู่ที่การสร้างอนุสาวรีย์) แต่คุณไฉวรรณศรีก็พลาดอย่างจังที่ไปบอกให้เป็นเรื่องของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงบประมาณ

แม้ว่าในที่สุดลูกของอาจารย์ป๋วยจะออกมาบอกแล้วว่าไม่ต้องการอนุสาวรีย์ แต่การที่คุณไฉวรรณศรีกล่าวเช่นนั้น เท่ากับเป็นการลดเกียรติประวัติของอาจารย์ป๋วยให้เหลือแต่เพียงผู้ทำคุณประโยชน์แก่หน่วยงานคุณไฉวรรณศรีเป็นรัฐบาลแท้ๆ ยังไม่กล้าหาญพอที่จะบอกว่าเป็นรัฐบาลนี้เองที่สมควรจะต้องเป็นผู้ออกหน้าในเรื่องนี้

อย่างไรก็ตาม ถึงวันหนึ่งรัฐบาลก็ยังไม่น่าจะออกว่าจะทำอะไรเพื่ออาจารย์ป๋วยได้บ้าง

ซึ่งแน่นอนว่าเป็นผลมาจากการที่ครอบครัวของอาจารย์ป๋วยที่ประสงค์ให้เป็นเช่นนั้น สะท้อนให้เห็นว่า ไม่ต้องการที่จะให้มีการเกี่ยวข้องของหน่วยงานรัฐ หรือให้มีการแสดงเกียรติยศใดๆ ทั้งสิ้น การปลงศพของท่าน เรียนง่ายยิ่งกว่าชาวบ้านเสียอีก และห่างไกลจากความสมเกียรติ ในแบบเจ้าขุนมูลนาย

รัฐบาลจะเข้าร่วมก็ต้องเข้าร่วมในแบบที่เท่าเทียมกับผู้อื่นที่เคารพทักทายอาจารย์ป๋วย ท่านนายกรัฐมนตรีควรไปลงนามไว้ อาลัยอาจารย์ป๋วยที่ตึกโดม ธรรมศาสตร์ ด้วยตนเอง ไม่ใช่ส่งคนอื่นไป แล้วท่านต้องไปในฐานะนายชวน หลีกภัย ที่ต้องไปรอเข้าคิวต่อแถวชาวบ้านคนอื่นๆ ตามลำดับ หากท่านเห็นว่าเป็นเรื่องเสียเวลา ผมก็เห็นว่าคนอื่นเขาก็สละเวลามาเช่นกัน และน้อยมากเมื่อเทียบกับสิ่งที่อาจารย์ป๋วยได้เสียสละมาตลอดชีวิตของท่าน

ยิ่งเมื่อ ทางครอบครัวของอาจารย์ป๋วย (ซึ่งคงจะด้วยความประสงค์ของท่านเอง) ได้แสดงออกแล้วว่า ไม่ต้องการการดำเนินการด้านเกียรติยศใดๆ จากฝ่ายรัฐบาลและราชการ ส่งผลให้คุณหญิงแล้ว ซึ่งคุณชวนสั่งการให้ไปดูแลเรื่องนี้ถึงกับเบรียบเปรยว่าการไม่ให้จัดการอะไรเลย เป็นเรื่องที่คนไทยคงยอมรับไม่ได้

ผมเชื่อว่าหากคุณชวน คุณไฉวรรณศรี คุณหญิงสุพัตรา คิดอย่างคนที่เป็นลูกศิษย์อาจารย์ป๋วยแล้ว ท่านก็คงทราบ ว่า ท่านคงต้องวางตนให้อ่อนน้อมต่อคนเพียงสามัญชนเช่นเข้าร่วมรำลึกถึงอาจารย์ป๋วยในฐานะชาวบ้าน หาก

รัฐบาลจะเข้าร่วมก็ต้องเข้าร่วมในแบบที่เท่าเทียมกับผู้อื่นที่เคารพทักทายอาจารย์ป๋วย ท่านนายกรัฐมนตรีควรไปลงนามไว้ อาลัยอาจารย์ป๋วยที่ตึกโดม ธรรมศาสตร์ ด้วยตนเอง ไม่ใช่ส่งคนอื่นไป แล้วท่านต้องไปในฐานะนายชวน หลีกภัย ที่ต้องไปรอเข้าคิวต่อแถวชาวบ้านคนอื่นๆ ตามลำดับ หากท่านเห็นว่าเป็นเรื่องเสียเวลา ผมก็เห็นว่าคนอื่นเขาก็สละเวลามาเช่นกัน และน้อยมากเมื่อเทียบกับสิ่งที่อาจารย์ป๋วยได้เสียสละมาตลอดชีวิตของท่าน

เชื่อว่าจะเป็นการเสียเวลาที่ผู้คนเพราะในเวลาที่ท่านร่วมขบวนแห่รถคือนั่นเอง ผมเชื่อว่าจะเป็นช่วงเวลาที่ท่านจะชื่นชมและเข้าใจคุณความดีในแบบสามัญชนได้ดีที่สุด